

Innst. S. nr. 167

(2008–2009)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument nr. 8:111 (2007–2008)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Kari Lise Holmberg, Elisabeth Aspaker, Inge Lønning, Trond Helleland, Olemic Thommessen og André Oktay Dahl om å styrke personvernet og sikre en forsvarlig forvaltning av personsensitiv informasjon

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne viser til at personvernet er under press på nær sagt alle områder i samfunnet. En kombinasjon av den teknologiske utviklingen, ønsket om nye tiltak i bekjempelsen av kriminalitet, informasjon om samfunnsutviklingen og stadig større offentlige etater/organisasjoner gjør at personvernet taper.

Det påpekes i dokumentet at snoking i andres privatliv er blitt enklere, og det offentlige legger godt til rette for dette.

Nordmenn har stor tillit til offentlige instanser som politi, sykehus, trygde- og velferdsforvaltningen og kommunene. Disse instanser forvalter svært mye sensitiv informasjon om den enkelte. Forslagsstillerne hevder at hvis man ser på Datatilsynets kontroller og resultatene av disse, er ikke det offentlige Norge tilliten verdig.

Menneskelig svikt er ofte forklaringen som gis når det går galt. Men menneskelig svikt er ofte et resultat av systemsvikt og manglende ledelse.

Forslagsstillerne viser til at kompetanse og oppmerksomhet om personvern må være til stede i den enkelte virksomhet og være gjenstand for kontinuerlig diskusjon.

Forslagsstillerne tar opp en rekke forslag for å styrke personvernet nå for å hindre en utvikling der flere blir offer for et svekket personvern:

I

Stortinget ber Regjeringen om å stille i bero forslaget om Kredittilsynets mulighet til å innhente trafikkdata.

II

Stortinget ber Regjeringen sørge for at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørres navnet blir registrert og personen det innhentes opplysninger om, får varsel (etter dagens modell for innhenting av kredittopplysninger).

III

Stortinget ber Regjeringen sikre at de store offentlige registrene og opplysningsbankene, slik som i helsevesenet, etablerer logg for hvem som innhenter informasjon, og at den enkelte får rett til innsyn i loggen knyttet til sin person.

IV

Stortinget ber Regjeringen begrense Nav's mulighet til å innhente komplette pasientjournaler, og legger til grunn at den berørte pasient gis kjennskap til at journalen er utlevert.

V

Stortinget ber Regjeringen, i forskriften til den nye offentlighetsloven, etablere klare regler for hva som kan publiseres på Internett, hvordan det publiseres og kontrollrutiner for å forhindre menneskelige

feil og systemsvikt, samt sørge for vern mot eksponering via søkemotorer.

VI

Stortinget ber Regjeringen sikre at det etableres personvernombud i/ved de store institusjonene og etatene justissektoren og helsesektoren.

VII

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fjerning av Skattedirektoratets hjemmel i ligningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering.

VIII

Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for å sikre personvernet i forbindelse med innhenting og bruk av personopplysninger i skolen. Retningslinjene må sikre at personopplysninger blir behandlet, oppbevart og slettet på forsvarlig vis.

IX

Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å skolere barnehageeier og barnehageansatte i personvernloven, samt innføre bestemmelse om at innhenting og lagring, samt overførsel av personopplysninger mellom barnehage og skole, kun skal skje etter informert samtykke fra foreldre/foresatte.

X

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 legge fram en opptrappingsplan for Datatilsynets ressursituasjon for å møte de økte oppgavene."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Tore Hagebakken, Saera Khan, Silvia K. Kosmo, Inger Løite og Arild Stokkan-Grande, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen, Åge Starheim og Ib Thomsen, fra Høyre, Bent Høie og Torbjørn Røe Isaksen, fra Sosialistisk Venstreparti, Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Bjørg Tørresdal, fra Senterpartiet, Anna Ceselie Brustad Moe, og fra Venstre, Vera Lysklætt, ser med bekymring på en utvikling hvor personsensitiv informasjon ofte kommer på avveie fra offentlige og private virksomheter og kommer uvedkommende i hende.

Komiteen ser at ny teknologi og informasjonsflyt gir stadig nye utfordringer for å sikre at person-

sensitiv informasjon bare anvendes til det formål den er innhentet for å tjene. Det at nevnte informasjon på grunn av lemfeldig sikkerhet eller dårlige rutiner tilflyter personer eller institusjoner uten rett til innsyn er høyst problematisk for innbyggerne og noe man må etterstrebe seg å bekjempe.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til vedlagte svarbrev fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet datert 22. oktober 2008.

I forslag I ønskes det at behandlingen av høringsforslaget om saksbehandlingsregler for Kredittilsynets innhenting av trafikkdata fra e-komtilbydere skal utsettes til spørsmålet om implementering av datalagringsdirektivet i norsk rett er avgjort. Flertallet viser til at spørsmål knyttet til implementering av datalagringsdirektivet fortsatt er til vurdering i Regjeringen.

Flertallet viser til at Stortinget i juni 2007 gikk inn for at pressen skulle ha mulighet til å offentliggjøre informasjon fra skatteliste i sin journalistiske virksomhet. Flertallet mener det ikke er aktuelt å oppheve denne ordningen.

Flertallet har merket seg at Helse- og omsorgsdepartementet i oktober sendte ut høringsforslag om tilgang til behandlingsrettede helseregistre på tvers av virksomhetsgrenser og etablering av virksomhetsovergrepene behandlingsrettede helseregistre. Flertallet viser til at høringsfristen gikk ut 12. januar 2009 og at saken ligger til vurdering i Regjeringen.

Når det gjelder forslag IV viser flertallet til arbeids- og sosialkomiteens behandling av Ot.prp. nr. 76 (2007–2008) jf. Innst. O. nr. 35 (2008–2009).

Flertallet viser til at Regjeringen fastsatte forskriften til den nye offentlighetsloven 17. oktober 2008. Flertallet vil peke på at i arbeidet med forskriften er det lagt stor vekt på de hensyn som er nevnt i forslag V og bakgrunnsteksten til forslaget.

Flertallet viser til at ordningen med personvernombud vurderes i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven. Flertallet viser videre til at spørsmål knyttet til personvernombud i politiet må sees i sammenheng med ny politiregisterlov.

Når det gjelder forslag VII har flertallet merket seg at Nasjonal transportplan 2010–2019 vil inneholde en grundig omtale av ulike personvernspørsmål på samferdselsområdet.

Forslag X ber Regjeringen legge fram en plan for opptrapping av ressursituasjonen til Datatilsynet. Flertallet viser til at regjeringen hvert år siden 2006 har styrket Datatilsynets ressurser.

Flertallet foreslår at forslaget vedlegges protokollen.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og Kristelig Folkeparti stiller seg i prinsippet bak intensjonene i forslag VI, men finner det ikke formålstjenlig å pålegge en ombudsordning nå. Disse medlemmer mener at et pålegg om ombudsmenn kan medføre en uhenksmessig ressursbruk i mindre foretak og ser det som mest riktig at dette punktet blir utredet i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven.

Komiteens medlem fra Venstre ønsker ikke å støtte forslag VI om å etablere personvernombud ved de store institusjonene i justissektoen og helsesektoren. Dette medlem er skeptisk til at det stadig ytres ønske om flere ombud og frykter en inflasjon i ombudsbegrepet. Dette medlem viser til familie- og kulturkomiteens behandling av representantforslag fra Høyre om å utrede en omgjøring av Likestillings- og diskrimineringsombudet, Forbrukerombudet og Barneombudet til organer under Stortinget og til merknad fra Venstres medlem i Innst. S. nr. 35 (2008–2009):

"Komiteens medlem fra Venstre er skeptisk til at det stadig ytres ønske om flere ombud og frykter en inflasjon i ombudsbegrepet. Dette medlem mener prinsipielt at det er de folkevalgte som bør være ulike gruppers ombud. Det er et demokratisk problem dersom ikke lenger de folkevalgte skal kunne være borgernes stemme i samfunnsdebatten. Dette medlem mener flere av de eksisterende ombudene i realiteten er tilsyn og det burde foretas en helhetlig gjennomgang av de ulike ombudene og tilsynene med sikte på en opprydding i ordbruken. Prinsipielt mener dette medlem at det er behov for en sivilombudsmann og et barneombud, men at de øvrige ombudene bør vurderes omgjort til tilsynsorganer."

Dette medlem støtter dette og viser til at Datatilsynet gjør en god jobb med å håndheve personvernet i en tid der personvernet blir utfordret på stadig flere områder og i stadig økende omfang. Dette medlem kan ikke se behovet for at det opprettes egne personvernombud, men vil vise til Budsjett-innst. S. I (2008–2009) og Venstres alternative budsjett der det ble foreslått å styrke Datatilsynet med 2 mill. kroner.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at helseopplysninger om enkeltpasienter kan være svært sensitive, og at hensynet til personvernet derfor må tillegges særlig vekt ved forvaltning av slik informasjon. Ulike tilsynsrapporter og høringsuttalelser fra Datatilsynet dokumenterer betydelig svikt i ivaretagelse av personvernet i helsetjenesten, både i form

av uberettiget tilegnelse av sensitiv personinformasjon, spredning av usikrede pasientopplysninger og omfattende registrering som innebærer en betydelig risiko for misbruk av sensitive helseopplysninger. I lys av dette fremstår det som nødvendig å opprette personvernombud ved helseforetakene.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sikre at det etableres personvernombud i/ved de store institusjonene og etatene justissektoen og helsesektoren."

Komiteens medlem fra Kristelig Folkeparti er kritisk til forslag IX om å innføre bestemmelse om at innhenting og lagring, samt overførsel av personopplysninger mellom barnehage og skole, kun skal skje etter informert samtykke fra foreldre/foresatte. Dette medlem er kritisk til en slik innskjerping i regler rundt samarbeid mellom barnehage og skole. Av hensyn til den enkelte elev må det ikke lages for høy terskel for samarbeid og dialog mellom barnehage og skole.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre og Venstre støtter forslag IX i dokumentet og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å skolere barnehageeier og barnehageansatte i personvernloven, samt innføre bestemmelse om at innhenting og lagring, samt overførsel av personopplysninger mellom barnehage og skole, kun skal skje etter informert samtykke fra foreldre/foresatte."

Komiteens medlem fra Venstre er enig med forslagsstillerne i at personvernet er under press på mange områder. Den teknologiske utviklingen og ulike krav til kontroll og sikkerhet stiller oss overfor store utfordringer knyttet til personvern. Dette medlem viser til at gode hensikter ligger bak de aller fleste saker og initiativ hvor personvernet svekkes. Dette gjør at det er viktig å stadig ha et fokus på personvern, det stiller store krav til politikken som føres, og dette medlem er derfor glad for at forslagsstillerne fremmer en rekke forslag som vil bedre personvernet.

Dette medlem mener ikke at en løsning på personvernutfordringene er å registrere enda mer informasjon om enkeltmennesker, slik forslag II og III legger opp til. Dette medlem mener forslagene bygger på en underlig tankegang om at personvernet vil bli bedre dersom en registrerer dem som vil snoke i andres opplysninger. Dette medlem vil derfor ikke støtte disse forslagene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti støtter forslag II og III i dokumentet og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørrens navn blir registrert og personen det innhentes opplysninger om, får varsel (etter dagens modell for innhenting av kredittopplysninger)."

"Stortinget ber Regjeringen sikre at de store offentlige registrene og opplysningsbankene, slik som i helsevesenet, etablerer logg for hvem som innhenter informasjon, og at den enkelte får rett til innsyn i loggen knyttet til sin person."

Komiteens medlem fra Venstre mener forslag IV om pasientjournaler er viktig. Det er etter dette medlems mening svært betenkelig at pasienter ikke kan ha trygghet for at fortrolig informasjon forblir mellom lege og pasient. Dette medlem er bekymret over at Nav stadig får tilgang til større mengder sensitive personopplysninger, og ønsker bedre rutiner og sanksjonsmuligheter ved overtramp. Dette medlem vil videre vise til representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Trine Skei Grande og Gunvald Ludvigsen om helseforsikringer og personvern (Dokument nr. 8:36 (2006–2007)) som også omhandler utlevering av pasientjournaler.

Dette medlem vil derfor i tillegg fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen innføre et forbud mot bruk av opplysninger i pasientjournaler til kommersielle aktører som f.eks. forsikringsselskaper."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre anser at de øvrige tiltak som foreslås i dokumentet, er hensiktsmessige for å sikre et bedre personvern og en mer forsvarlig forvaltning av personsensitiv informasjon.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen om å stille i bero forslaget om Kredittilsynets mulighet til å innhente trafikkdata."

"Stortinget ber Regjeringen begrense Navs mulighet til å innhente komplette pasientjournaler, og legger til grunn at den berørte pasient gis kjennskap til at journalen er utlevert."

"Stortinget ber Regjeringen, i forskriften til den nye offentlighetsloven, etablere klare regler for hva som kan publiseres på Internett, hvordan det publiseres og kontrollrutiner for å forhindre menneskelige feil og systemsvikt, samt sørge for vern mot eksponering via søkemotorer."

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fjerning av Skattedirektoratets hjemmel i ligningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering."

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for å sikre personvernet i forbindelse med innhenting og bruk av personopplysninger i skolen. Retningslinjene må sikre at personopplysninger blir behandlet, oppbevart og slettet på forsvarlig vis."

"Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 legge fram en opptrappingsplan for Datatilsynets ressursituasjon for å møte de økte oppgavene."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen om å stille i bero forslaget om Kredittilsynets mulighet til å innhente trafikkdata.

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen begrense Navs mulighet til å innhente komplette pasientjournaler, og legger til grunn at den berørte pasient gis kjennskap til at journalen er utlevert.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen, i forskriften til den nye offentlighetsloven, etablere klare regler for hva som kan publiseres på Internett, hvordan det publiseres og kontrollrutiner for å forhindre menneskelige feil og systemsvikt, samt sørge for vern mot eksponering via søkemotorer.

Forslag 4

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fjerning av Skattedirektoratets hjemmel i ligningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for å sikre personvernet i forbindelse med innhenting og bruk av personopplysninger i skolen. Retningslinjene må sikre at personopplysninger blir behandlet, oppbevart og slettet på forsvarlig vis.

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen i forbindelse med statsbudsjettet for 2009 legge fram en opptrappingsplan for Datatilsynets ressursituasjon for å møte de økte oppgavene.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti:*Forslag 7*

Stortinget ber Regjeringen sørge for at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørers navn blir registrert og personen det innhentes opplysninger om, får varsel (etter dagens modell for innhenting av kredittopplysninger).

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen sikre at de store offentlige registrene og opplysningsbankene, slik som i helsevesenet, etablerer logg for hvem som innhenter informasjon, og at den enkelte får rett til innsyn i loggen knyttet til sin person.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:*Forslag 9*

Stortinget ber Regjeringen iverksette tiltak for å skolere barnehageeier og barnehageansatte i person-

vernloven, samt innføre bestemmelse om at innhenting og lagring, samt overførsel av personopplysninger mellom barnehage og skole, kun skal skje etter informert samtykke fra foreldre/foresatte.

Forslag fra Høyre:*Forslag 10*

Stortinget ber Regjeringen sikre at det etableres personvernombud i/ved de store institusjonene og etatene justissektoren og helsesektoren.

Forslag fra Venstre:*Forslag 11*

Stortinget ber Regjeringen innføre et forbud mot bruk av opplysninger i pasientjournaler til kommersielle aktører som f.eks. forsikringsselskaper.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument nr. 8:111 (2007–2008) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Bent Høie, Kari Lise Holmberg, Elisabeth Aspaker, Inge Lønning, Trond Helleland, Olemic Thommessen og André Oktay Dahl om å styrke personvernet og sikre en forsvarlig forvaltning av personsensitiv informasjon – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 19. februar 2009

Tore Hagebakken

leder

Åge Starheim

ordfører

Vedlegg**Brev fra Fornyings- og administrasjonsdepartementet v/statsråden
til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 22. oktober 2008****Representantforslag nr. 8:111 (2007–2008) fra
stortingsrepresentantene Bent Høie m.fl. om å
styrke personvernet og sikre en forsvarlig forvalt-
ning av personsensitiv informasjon**

Jeg viser til oversending av ovennevnte dokument fra Kommunal- og forvaltningskomiteen 23. mai 2008. Dokumentet inneholdt følgende spørsmål, som jeg vil svare på i samme rekkefølge:

- I. Stortinget ber Regjeringen om å stille i bero forslaget om Kredittilsynets mulighet til å innhente trafikkdata.
- II. Stortinget ber Regjeringen sørge for at informasjon om inntekt og skatt gjøres offentlig tilgjengelig ved forespørsel, der forespørrens navn blir registrert og personen det innhentes opplysninger om, får varsel (etter dagens modell for innhenting av kredittopplysninger).
- III. Stortinget ber Regjeringen sikre at de store offentlige registrene og opplysningsbankene, slik som i helsevesenet, etablerer logg for hvem som innhenter informasjon, og at den enkelte får rett til innsyn i loggen knyttet til sin person.
- IV. Stortinget ber Regjeringen begrense NAVs mulighet til å innhente komplette pasientjournaler, og legger til grunn at den berørte pasient gis kjennskap til at journalen er utlevert.
- V. Stortinget ber Regjeringen, i forskriften til den nye offentlighetsloven, etablere klare regler for hva som kan publiseres på Internett, hvordan det publiseres og kontrollrutiner for å forhindre menneskelige feil og systemsvikt, samt sørge for vern mot eksponering via søkemotorer.
- VI. Stortinget ber Regjeringen sikre at det etableres personvernombud i/ved de store institusjonene og etatene justissektoren og helsesektoren.
- VII. Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om fjerning av Skattedirektoratets hjemmel i ligningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering.
- VIII. Stortinget ber Regjeringen utarbeide retningslinjer for å sikre personvernet i forbindelse med innhenting og bruk av personopplysninger i skolen. Retningslinjene må sikre at personopplysninger blir behandlet, oppbevart og slettet på forsvarlig vis.

Forslag I:

Forslagsstillerne ønsker at behandling av høringsforslaget om saksbehandlingsregler for Kredittilsynets innhenting av trafikkdata fra e-komtilbydere skal utsettes til spørsmålet om implementering av datalagringsdirektivet i norsk rett er avgjort. Hjemmelen til innhenting av trafikkdata ved mistanke om brudd på verdipapirhandelsloven etter verdipapirhandelsloven § 15-3 er resultat av implementering av to ulike EU-direktiv, dir. 2003/6/EF og 2004/39/EF. Norge er således forpliktet til å ha regler om Kredittilsynets tilgang til lagrede trafikkdata, og reglene ble vedtatt av Stortinget i desember 2004.

Reglene på dette området har til nå ikke fungert tilfredsstillende. Kredittilsynet må be Post- og teletilsynet om å oppheve e-komtilbydernes taushetsplikt etter e-komloven for deretter å kunne be tilbydere om å utlevere trafikkdata. Det har vært tvil om saksbehandlingsreglene for behandling av disse spørsmålene. Formålet med den aktuelle forskriften er derfor å operasjonalisere den allerede lovfestede kompetanse Kredittilsynet har på området. Et viktig hensyn her er også ivaretagelse av de registrertes rettssikkerhet.

Allerede i dag har vi regler som gir politiet anledning til å be om å få utlevert trafikkdata som de facto er lagret hos e-komtilbydere. På samme måte har Kredittilsynet hjemmel til å få utlevert lagret informasjon, såfremt Post- og teletilsynet opphever e-komtilbydernes taushetsplikt. Debatten om datalagringsdirektivet gjelder i hovedsak utvidelse av de informasjonselementene e-komtilbydere skal lagre, og den tid opplysningene skal oppbevares. Regjeringen ønsker denne debatten velkommen. Det kan imidlertid virke noe uryddig å blande spørsmålet om Kredittilsynets tilgang til lagrede trafikkdata inn i diskusjonen om datalagringsdirektivet, selv om begge regelsett gjelder bruk av trafikkdata for etterforskning av kriminalitet.

Om Stortinget ønsker en ny vurdering av kontrollhjemmelen til Kredittilsynet, må det fremmes forslag om lovendring. Eksisterende lovhjemmel blir ikke endret om en unnlater å vedta den omdiskuterte forskriftsendringen. Regjeringen finner derfor ikke grunn til å stoppe arbeidet med å operasjonalisere de gjeldende lovreglene.

For tiden vurderes det om forskrift om saksbehandlingsregler for Kredittilsynets innhenting av trafikkdata bør utsettes til det er avklart om datalag-

ringsdirektivet skal gjennomføres i norsk rett. Det tas sikte på en avklaring av spørsmålet i løpet av året.

Forslag II:

Forslaget går ut på å innføre en ordning for at informasjon om skattyters inntekt og skatt bare skal offentliggjøres på forespørsel. Den skattyteren som det innhentes opplysninger om, skal samtidig bli varslet om innhenting. Dersom en slik ordning skal være mulig å gjennomføre, må det være skatteetaten som skal offentliggjøre og registrere disse forespørselene. Ordningen forutsetter at det ikke er mulig å få de samme opplysningene fra andre kilder, for eksempel pressen.

Begrensninger i måten pressen kan bruke informasjon som de er gitt tilgang til blir fort kategorisert som en innskrenking i ytringsfriheten. I forbindelse med Stortingets behandling av personopplysningsloven, uttalte justiskomiteen i Innst.O. nr. 11 (1999-2000) blant annet: *"Komiteen er ellers enig i at Datatilsynet bør vise tilbakeholdenhet med å bruke sin kontrollkompetanse ved bruk av personopplysninger i forhold til journalistikk, kunstnerisk og litterær virksomhet."*

Ved lovendring i juni 2007, ble det igjen åpnet for at pressen kan få tilgang til skattelister. I forbindelse med finanskomiteens behandling av saken viste flertallet til det ovennevnte sitatet fra Stortinget, og flertallet gikk inn for at pressen skulle ha mulighet til å offentliggjøre informasjon fra skattelister i sin journalistiske virksomhet. I Innst.O. nr. 80 (2006-2007) heter det på side 9 at: *"Flertallet slutter seg til disse vurderingene og mener at Datatilsynets ansvar for oppfølging av pressens bruk av skattelister, bare gjelder de konkrete bestemmelsene som er listet opp i § 7 i personopplysningsloven når skattelister behandles for journalistiske formål, altså § 13-15, 26. 36-41 jf kapittel VIII."*

Dette viser at når listene først er utlevert elektronisk til pressen, vil det være nærmest umulig å hindre en videre spredning. For at en ordning med registrering av forespørsler skal virke etter sin hensikt, må derfor dagens ordning med utlevering av skattelister til pressen oppheves. Dette er ikke aktuelt på det nåværende tidspunkt.

Forslag III:

Forslaget gjelder logging av uthenting av opplysninger fra store offentlige registre og opplysningsbanker, og innsyn i slik logg. Jeg ønsker innledningsvis å bemerke at logg av uthenting av opplysninger fra et personregister i seg selv er et personvern fremmende tiltak, som kan fungere godt også uten at det kombineres med rett til innsyn i loggen for den registrerte. Loggen vil kunne være et godt verktøy for den behandlingsansvarlige ved behandling av påstand om

misbruk av personopplysninger også uten at loggføringen er kombinert med en innsynsrett for den registrerte.

Det er viktig å være oppmerksom på at ikke alle logger egner seg like godt for innsyn. Innsyn i logg kan støte an mot andre interesser, som samfunnsinteressen i effektiv etterforskning og kontroll, eller ansattes personvern. Et høyt antall oppslag i en sak trenger heller ikke være et uttrykk for at de ansatte "snoker" i denne saken, men kan være uttrykk for at saken er spesielt faglig relevant. Innsyn i logg kan dessuten være ressurskrevende å administrere, blant annet kan det være nødvendig med omfattende veiledning til den registrerte for å forklare loggen. Hvorvidt en logg i en personopplysningsbehandling egner seg for innsyn fra de registrerte, må derfor alltid vurderes konkret i forhold til den konkrete behandlingen.

Det fins mange registre som kan sies å falle inn under spørsmålet. Jeg har valgt å konsentrere svaret om to områder, nemlig helsesektoren og justissektoren, da det i begge disse sektorene behandles store mengder sensitive personopplysninger som kan by på spesielle utfordringer i personvernsammenheng.

Utlevering av opplysninger fra sentrale helseregistre er i all hovedsak regulert i regelverket (stort sett forskrifter) som gjelder for det enkelte register. Det er nødvendig med konsesjon fra Datatilsynet for å få tilgang til personopplysninger fra de sentrale helseregistrene, og den enkelte behandlingsansvarlige skal føre oversikt over hvem opplysninger blir utlevert til. Helseregisterloven inneholder regler om rett til informasjon om de ulike helseregistrene, og den enkeltes rett til informasjon om behandling av opplysninger om seg selv, jf helseregisterloven §§ 22 til 25. For det nyeste av de store helseregistrene, Norsk Pasientregister, heter det i forskriften om dette registeret (som ennå ikke har trådt i kraft) at den registrerte har rett til innsyn i utleveringer av opplysninger knyttet til egen person. Reglene på dette området synes å være i samsvar med forslaget i dok. 8:111.

For så vidt gjelder uthenting av opplysninger fra elektronisk pasientjournal, ble det 9. mai 2008 vedtatt endringer i helsepersonelloven og helseregisterloven som innebærer det er forbudt å lese, søke etter eller på annen måte tilegne seg, bruke eller besitte helseopplysninger som behandles etter de aktuelle lovene uten at det er begrunnet i helsehjelp til pasienten, administrasjon av slik hjelp eller har særskilt hjemmel i lov eller forskrift. Bestemmelsene er vedtatt som ny § 21a i helsepersonelloven og ny § 13a i helseregisterloven.

Regjeringen arbeider nå med forslag til forskrifter om informasjonssikkerhet og tilgang til helseopplysninger i behandlingsrettede helseregistre. Det vurderes å gi den registrerte (pasienten) innsynsrett i log-

ger som gir informasjon om behandling av opplysninger som kan knyttes til vedkommende. Forslaget, som kan ventes sendt på høring om kort tid, går ut på at vedkommende pasient vederlagsfritt skal kunne kreve informasjon om hvem som har hentet ut opplysninger fra pasientjournalen, hva som ble lest, til hvilket formål, samt når tilgang til opplysninger om vedkommende pasient er gitt. Regler med det skisserte innholdet vil i betydelig grad styrke pasientenes personvern.

For politiet sin del, foreslår Politiregisterutvalget i NOU 2003: 21 Kriminalitetsbekjempelse og personvern, i utkast til § 12, et krav om mulighet for sporing (logging), som skal sikre at bruk av systemet kan kartlegges. Formålet med logging er å kontrollere bruk av systemet. Et forslag til ny politiregisterlov vil bli fremmet for Stortinget våren 2009.

For kriminalomsorgen sin del fins et elektronisk fagsystem (Kompis) som inneholder personsensitiv informasjon (i personopplysningslovens forstand). Systemet ble tatt i bruk i 1992 og inneholder opplysninger om over 30 000 personer som er eller har vært innsatt i norske fengsel. Kriminalomsorgen har nylig satt i verk et arbeid med å lage system og rutiner for å forbedre tilgangsstyringen.

Det er således mye arbeid på gang for å legge til rette for logging av utlevering av informasjon fra de store offentlige registrene, ev. gi de registrerte rett til innsyn i loggen, slik forslagsstillerne ønsker.

Forslag IV:

Forslaget gjelder begrensninger i NAV sin mulighet til å innhente komplette pasientjournaler, og å sørge for at pasientene får kjennskap til at journaler er utlevert. Regjeringen la i juni frem Ot.prp. nr. 76 (2007-2008) der det blant annet foreslås tiltak mot trygdemisbruk. NAV sin tilgang til komplette pasientjournaler er omhandlet i proposisjonen, og det er lagt opp til en presisering og innskrenking av muligheten til å innhente komplette pasientjournaler. Proposisjonen er nå til behandling i arbeids- og sosialkomiteen i Stortinget.

Proposisjonens utkast til ny § 21-4c i folketrygdloven inneholder regler om NAV sin tilgang til komplett pasientjournal ved mistanke om trygdemisbruk, enten av helsepersonell eller stønadsmottaker. Det er foreslått at fullstendig journal bare kan innhentes av direktoratet eller særskilt utpekte enheter i etaten i tilfeller der det er mistanke om trygdemisbruk hos helsepersonell, eventuelt i samarbeid med pasienten.

I de tilfellene der det er tale om trygdemisbruk uten samarbeid med pasienten, for eksempel uriktig takstbruk, er kontrollenheten i Arbeids- og velferdsetaten pålagt å spesifisere hvilken type informasjon de trenger. Samtidig skal en be om at opplysninger om pasienten som ikke knytter seg til refusjonskra-

vet, blir fjernet. I de tilfellene NAV har hjemmel til å innhente journaler, blir denne informasjonen behandlet på samme måte som annen sensitiv informasjon etaten har tilgang til.

Det er viktig å være oppmerksom på at innhentning av pasientjournaler og mer avgrensede helseopplysninger eller annen informasjon, bare kan skje når dette er nødvendig i forhold til formålet med innhentningen, jf. folketrygdloven § 21-4. Også når det gjelder trygdemisbruk, vil en fullstendig og uredigert pasientjournal i de fleste sammenhenger ikke være nødvendig. Lovforslaget tar sikte på å minimalisere innhentning av fulle journaler.

Når det gjelder innhentning og behandling av opplysninger i Arbeids- og velferdsetaten, følger dette reglene i personopplysningsloven, inkludert blant annet reglene om innsynsrett. I samsvar med personopplysningsloven § 20 kan varsel til den registrerte utsettes til etter at opplysningene er innsamlet. Bare i én sammenheng blir det gjort unntak fra personopplysningsloven etter forslaget til endringer i folketrygdloven, se forslaget til § 21-4 c fjerde leddet.

Dette gjelder forslaget om varslingsrett for Arbeids- og velferdsetaten når etaten har vært utsatt for forsøk på svindel, og en regner med at det samme gjelder et forsikringsselskap mv. Forsikringsselskapet kan i slike tilfeller få varsel om det som har skjedd. Etter forslaget til folketrygdloven ny § 21-4 b fjerde ledd, skal en ikke varsle svindleren om at forsikringsselskapet er orientert. På den annen side skal forsikringsselskapet ikke få verken pasientjournaler eller andre spesifikke opplysninger, men skal få et grunnlag for egne kontroller, for eksempel til å kreve ny undersøkelse hos lege, se forslaget til § 21-4 b tredje ledd.

En ytterligere begrensning av tilgangen til pasientjournaler vil gjøre arbeidet mot trygdemisbruk vanskeligere. En slik innskrenking vil kunne innebære et tilbakeskritt for arbeidet mot trygdemisbruk, og få negative konsekvenser for kontrollen med utbetalinger fra folketrygden. Dette må også sees i sammenheng med at vi ser en profesjonalisering av denne typen økonomisk kriminalitet. Det er i hovedsak de organiserte og alvorlige tilfellene som en slik innskrenking vil gjøre det vanskeligere å avdekke.

Stortinget har anledning til å drøfte disse spørsmålene nærmere ved behandling av proposisjonen.

Forslag V:

Forslaget går ut på at Stortinget ber regjeringen, i forskrift til offentlegloven, etablere klare regler for publisering av offentlig korrespondanse på Internett, og sørge for vern mot eksponering via søkemotorer.

Regjeringen fastsatte forskriften til den nye offentlegforskriften 17. oktober 2009. Internettpublisering av postjournaler og offentlig korrespondanse

er regulert i forskriften §§ 6 og 7. Av personvernhen-syn er det fastsatt at det skal være søkesperre slik at det ikke skal være mulig å få treff på personnavninn-førsler som er mer enn ett år gamle. Kravet om at det skal være en slik søkesperre gjelder i forhold til de organene som er omfattet av ordningen med Offentlig elektronisk postjournal.

Den nye offentlegloven vil innebære at journalene til en rekke organ blir tilgjengelige på Internett på en egen portal (Offentlig elektronisk postjournal). De nærmere reglene om dette står i offentlegforskriften. I arbeidet med forskriften er det lagt stor vekt på de hensyn som er nevnt i forslaget og bakgrunnsteksten. De problemene som kan oppstå vedrørende personvern og faren for bygging av personprofiler når journaler blir gjort allment tilgjengelige på Internett, blir avhjulpet gjennom at det blir innført visse avgrensinger i søkemulighetene for de journalene som er omfattet av den obligatoriske ordningen. Når det gjelder journaler som blir gjort tilgjengelige på Internett av organ som ikke er omfattet av den obligatoriske ordningen, vil regjeringen i nær framtid komme tilbake til egnede tiltak for ivaretagelse av personvernomsyn i forbindelse med faren for bygging av personprofiler basert på slike journaler.

Forslag VI:

Forslaget gjelder etablering av personvernombud ved de store institusjonene og etatene i justis- og helsesektoren. Dagens ordning med frivillige personvernombud, og evt. lovregulering av denne ordningen, vil bli vurdert som ledd i den pågående etterkontrollen av personopplysningsloven som Justisdepartementet holder på med.

Det er allerede mange helseinstitusjoner som har opprettet personvernombud, enten ved å opprette eget ombud eller ved å inngå i en felles ordning med andre om kjøp av personvernombudstjenester fra Norsk samfunnsvitenskaplig datatjeneste. Også for flere av de store sentrale helseregistrene er det opprettet personvernombud. Dette gjelder blant annet registrene som ligger under Folkehelseinstituttet, og Kreftregisteret. Om helseinstitusjonene skal pålegges å opprette personvernombud, må ev. vurderes etter at hele ombudsordningen er evaluert i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven.

For politisektoren finnes det i dag ikke særlig regulering av de funksjonene et personvernombud skal ha. Enkelte steder innenfor etaten har en likevel tilsatt personer med særskilt kompetanse på personvern, som ventelig kan utøve flere av de funksjonene som normalt ligger til personvernombudene. Politiregisterutvalget foreslår i NOU 2003: 21 Kriminalitetsbekjempelse og personvern å lovfeste en ordning med personvernombud, slik at det blir opprettet per-

sonvernombud i alle politidistrikt og i særorgan. En vurdering av utvalgets forslag inngår i arbeidet med ny politiregisterlov. Spørsmålet må også sees i sammenheng med den pågående revisjonen av personopplysningsloven.

Også Kriminalomsorgen vil som ledd i et pågående arbeid med blant annet rutiner for internkontroll, vurdere spørsmålet om etablering av personvernombud.

Forslag VII:

Forslagsstillerne ønsker at Skattedirektoratets hjemmel i likningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering blir fjernet.

Det er ikke slik at det eksisterer en særskilt hjemmel for slikt innsyn. Innsyn baseres på likningsmyndighetenes generelle innsynshjemmel i likningsloven § 6-3 nr. 1.

Regjeringen erkjenner at det er store personvernutfordringer på samferdselsområdet, og det blir arbeidet med problemkomplekset. Blant annet har samferdselsministeren mottatt et skriftlig spørsmål fra stortingsrepresentant Arne Sortevik om Skattedirektoratets hjemmel i likningsloven til å kreve innsyn i opplysninger knyttet til konkrete kjøretøy benyttet i næringsvirksomhet ved elektronisk bomplassering. Samferdselsministeren har gitt et foreløpig svar til representanten Sortevik, der hun gjør greie for at saken er til vurdering hos berørte departement.

En grundig omtale av ulike personvernspørsmål på samferdselsområdet vil også inngå i Nasjonal Transportplan 2010-2019 som regjeringen skal legge frem våren 2009.

Forslag VIII:

Forslaget gjelder behovet for retningslinjer om innhenting og bruk av personopplysninger i skolen. Regjeringen er kjent med at dette er et område med personvernutfordringer. Det vil bli arbeidet med problemstillingene i tiden fremover, med sikte på å utarbeide retningslinjer innenfor dette feltet. Arbeidet er i sin innledende fase, og det er derfor ikke mulig å si noe om innholdet eller når det kan ventes ferdig.

Forslagsstillerne har i bakgrunnen for forslaget foreslått et personvernombud knyttet til barnehage-sektoren og opplæringssektoren generelt. Dette er ikke tatt med i forslagspunktene. Jeg vil likevel knytte noen kommentarer til forslaget.

Personvernombud etter personopplysningsloven jf personopplysningsforskriften § 7-12, er en ordning der den enkelte virksomheten oppretter et ombud for å hjelpe ledelsen i å ivareta personvernet i virksomheten. Etablering av personvernombud kan frita virksomheten fra meldeplikten til Datatilsynet. Det er da

en forutsetning at ombudet holder oversikt over virksomhetenes behandlinger. Ordningen med personvernombud vurderes nå i forbindelse med etterkontrollen av personopplysningsloven.

Den enkelte barnehage- eller skoleeier står fritt til å opprette personvernombud i samsvar med retningslinjene fra Datatilsynet. Noen kommuner har personvernombud, og jeg legger til grunn at disse også vil kunne fungere som ombud for de kommunale barnehagene og skolene i de respektive kommunene. Om en ønsker en ordening med et generelt ombud for hele opplæringssektoren vil dette derfor være noe som faller utenfor personopplysningslovens virkeområde.

Forslag IX:

Forslagsstillerne etterlyser tiltak for å skolere barnehageeiere og -ansatte i personvern, og regler om at innsamling, lagring og overføring av personopplysninger mellom barnehage og skole bare kan skje etter samtykke fra de foresatte. Innsamling, lagring og en mulig overføring av opplysninger om barn fra barnehage til skole reguleres av personopplysningsloven. Behandling av opplysningene må ha rettslig grunnlag, jf. personopplysningsloven § 11. Det foreligger ikke noen generell lovhjemmel for utveksling av personopplysninger mellom barnehage og skole. Som regel vil derfor utveksling av opplysninger måtte forankres i samtykke fra barnets foresatte. Dette fremgår også av Kunnskapsdepartementet veileder *Fra eldst til yngst - om sammenhengen mellom barnehage og skole*.

I stor grad vil også opplysninger om barna være omfattet av taushetsplikt, jf. barnehageloven § 20 og henvisningen til forvaltningsloven §§ 13 og 13 f. Enhver som gjør tjeneste eller arbeid i barnehagen plikter derfor å hindre at andre får kjennskap til det vedkommende i sitt arbeid får vite om noens personlige forhold. Brudd på taushetsplikten er straffesankjonert i straffeloven § 121.

SKOLERING AV BARNEHAGEEIERE

I forskrift om *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* 1. mars 2006 gitt med hjemmel i barnehageloven § 2, er styrer, pedagogiske leder og

resten av barnehagepersonalet gitt en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av virksomheten i barnehagen. Der blir det gitt informasjon om regelverket i forhold til personvern og verdien av at dette blir respektert.

Regjeringen har inntrykk av at barnehagepersonale er bevisste verdien av at personlige opplysninger og sensitiv informasjon om barna blir lagret og behandlet på forsvarlig vis i tråd med personopplysningsloven. Datatilsynet arbeider dessuten med materiale som skal øke bevisstheten om personvern i barnehagesektoren. Regjeringen finner det naturlig å vente på resultatet av dette tiltaket før andre tiltak på området vurderes.

Forslag X:

Forslagsstillerne ber regjeringen legge fram en plan for opptrapping av ressursituasjonen til Datatilsynet slik at tilsynet kan møte de økte oppgavene.

Jeg har hvert år siden 2006 styrket Datatilsynets ressurser. Størsteparten av styrkingen har skjedd gjennom tildeling av midler til ulike informasjonstiltak, blant annet Du Bestemmer-kampanjen og et kunstprosjekt om personvern på Oslo S. Til sammen siden 2006 og frem til utgangen av 2008, vil styrkingen utgjøre om lag 8,1 mill. kroner. Dette har vært til målrettede tiltak der Datatilsynet og deres samarbeidspartnere på en god måte har fått fram viktige budskap om personvern. Satsingen har nådd viktige målgrupper, særlig barn og unge, men det har også blitt satset på informasjon om personvern og internkontroll til næringslivet. Jeg vil også nevne at jeg i 2007 opprettet Personvernkommisjonen som skal levere sin rapport tidlig i desember 2008. Dette er også en kraftig satsing på personvernområdet.

Når Personvernkommisjonen legger fram sin rapport i desember 2008, kan det være naturlig å vurdere budsjetttrammene på personvernområdet i en større sammenheng. Det kan for eksempel være aktuelt å vurdere nye eller endrede oppgaver for tilsynet. Også etterkontrollen av personopplysningsloven og gjennomgang av personopplysningsforskriften, kan føre til endringer i oppgavene til Datatilsynet. Det er likevel for tidlig å gå inn på slike vurderinger nå.

